

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Dan. Stalii Regulae Philosophicae explicatae & Orationes
aliquot**

Stahl, Daniel

Jenae, 1662

Regula III. Nihil agit in seipsum

urn:nbn:de:bsz:31-102400

Nihil agit in seipsum.

I. Idem agere in seipsum, est, idem comparatum cum eadem actione esse tum agens, tum patiens. Vel, principium efficiens, & subjectum recipiens, ejusdem actionis, esse eandem numerò rem.

II. De eò autem hic sermo non est, quod aliquid in seipsum agit per accidens, aut ratione diversarum partium: quomodo Medicus curat seipsum, *V. Met. c. XII.* Curat enim ut Medicus, curatur ut ager; & qui movendò aliud, ut nauta, navem, motu ejus movetur: sicut aliquis dicitur seipsum percutere, dum pugnum capiti suo impingit.

III. Id verò quaeritur; *An ita agat aliquid in seipsum, ut eadem potentia sit effectiva & receptiva ejusdem operationis, neque intercedat inter ipsam, ut activum, & ut passivum principium est, distinctio realis?* Pars negans est Capreoli *I. d. III. q. III.* Soncinatis *IX. Metaph. q. IIX.* Javelli *ib. q. III.* & aliorum plurium.

IV. Imò, non id tantùm in controversiam venire videtur; sed & hoc, *an idem agat in seipsum, quamvis principium, vel potentia agendi fortasse non sit etiam secundum rem principium patiendi, sed utrumque principium sit in eòdem, (non secundum diversas partes quantitativas) aut activum, sit in patiente, ut subjectò.* Nam & hoc negatur.

à nonnullis, inter eosque est Andreas Cesalpini
Lib. III. quest. Perip. I. Id inde demonstrare co-
 natur, quod activum & passivum sint contra. *L. de*
gen. & corr. t. 50. Contrariorum autem nec unum
 alteri, nec ambo simul eidem inesse queunt. Quod
 argumentò, ut & aliis, utitur ad demonstrandum
 naturam non esse activum, sed tantùm passivum
 principium.

V. His præmissis, nihil agere in seipsum primò
 expressè asserit Aristoteles *I. de gen. & corr. t. 48.*
 Disputans enim ibi contra Democritum, alle-
 rentem, simile agere in simile, ejus sententiam re-
 refellit: Si fieri potest, ut simile à simili quidpiam
 patiat, idem quoque à se pati poterit. Habetur
 tur in absurdis, idem à seipsò pati, vel idem agere
 in seipsum. Hæc enim idem significant, quemad-
 modum diximus *Disp. præced. Reg. I. §. I.*

VI. II. Si quidquam ageret in seipsum, idem
 esset simul actus & potestate, & quidem *2. & 3. dicitur*
 ut si quidpiam seipsum calefaceret, esset simul
 actus & potestate calidum, v. g. ut sex. Sed hoc
 inanis est, quæ fieri nequeunt, quàm esse potestate
 excludat actum. Est enim potestate id, quod non
 est actus, cum possit esse, *ex IX. Met. t. II.* Ergo &
 lud. Consecutio in primâ propositione probetur,
 quia quod agit, quatenus agit, est actus, quod
 patitur, quatenus patitur, potestate. Quæ ratio
 natio deprompta est *ex t. 40. L. II. Physic. VII.*
Reg. II. Disp. II.

VII.

mutandi.

IX. M.

tenus ipsi

II. X.

dam ista

sunt, ut

stabilien

adducere

tas sectar

dubio p

quemad

mur.

IX. I.

stremus,

dò, ut

constet

sententi

mus.

X. C.

argume

Gravia

aut à nu

princip

dissidui

finitur.

perline

moveret

seipsò n

VII

VII. III. Potentia activa est principium transmutandi aliud, aut quatenus est aliud V. Met. c. XII. & IX. Met. t. 2. Ergo nihil agit in seipsum, quatenus ipsum.

IX. Quin tot loca & rationes ad confirmandam istam Regulam ex Philosopho desumi possunt, ut nesciam, an quidquam aliud sit, ad quod stabilendum plura suppetant. Sed omnia jam adducere & expendere, nostri instituti, quo brevitatis sectanda, jam non est. In publico congressu dubio procul dabitur occasio illa ventilandi: quemadmodum & alio die calamò ea prosequemur.

IX. Id agemus in presentia, primò, ut demonstremus, dari alicujus actionem in se ipsum; secundò, ut ostendamus, esse, in quibus suis Regulæ constet vigor. Tertiò ea quæ ad stabilendam sententiam contrariam modò allata sunt, videbimus.

X. Quantum ad primum, utimur ante omnia, argumentò à motu gravium & levium desumto. Gravia & levia aut à seipsò moventur, aut ab aliò, aut à nullò. A nullò moveri aliquid, adversatur principiis Aristotelicis, iisque cum quibus nobis dissidium hic est. Motus enim III. Physic. t. 23. definitur actus potentiæ activi atque passivi. Quò pertinet, quod VII. Physic. t. 1. dicitur: *Quicquid movetur, necesse est ab aliquò moveri. Nam si in seipsò non habet principium motus, ab aliò movetur.*

perspicuum est. Et II. de anim. t. 54. Cuncta, que patiuntur atque moventur, ab activo atque eo, quod est actu, patiuntur atque moventur.

XI. Non à seipsis, sed ab aliò moveri, omnino videtur esse sententia Aristotelis, tum quia eius generalis est propositio VII. *Physic. c. I. IX. Physic. t. 40.* quicquid movetur ab aliò moveri; tum, quia peculiariter id asserit de gravibus & levibus, quæ à generante aut removenite prohibens moveri docet *cit. L. IX. Physic. t. 29. 32. & 33. IV. de caelis. 25.* Quod etiam defendunt plerique ex Peripateticis.

XII. Sed à generante gravia & levia non moveri, supra *Disp. II. Reg. I. ex Scotò II. d. II. q. X. & Gregorio ibid. dist. VI. q. I. a. III.* huiusmodi demonstravimus argumentò:

Quòcumque non existente, contingit, alibi moveri, ab illò non est ejus motus; quin agere & movere præsupponant esse.

Sed generante non existente gravia & levia contingit moveri.

A generante ergò non moventur.

Minor probatur, quia flamma è scintillâ admixtâ sulphuratò genita, movetur sursum extinctâ scintillâ. Lapis, qui in animali genitus fuit, filò suspensus, terram petit refectò filò, quamvis animal illud jam olim consumtum fuerit.

XIII. Verùm ad hoc de lapide reponunt: Licet tunc non à generante moveatur, moveri tamen

aliò exteri
secat, quo
XIV.

tus alicuj
moveat, q
si initium
tus est, m
que igitur

XV. A
principiò
lià tamen

quàm quæ
sulphurat
Dat igitur
ximam a
quemadmo

IX. *Physic.*
rius præst
remota i

prædicta
questio e
§. XIII.

XVI.

principiò
pensus fu
Ubi tunc
is ex loci
generant
lapidis c

aliò externò principiò, nempe ab eò, qui filum dissecat, quod agens dicitur removens prohibens.

XIV. Ad primum dicent: ut ab aliquò sit motus alicujus, non necesse esse, ut movens tamdiu moveat, quamdiu alterum movetur, sed sufficere, si initium motus largiatur. Ignis simul atque genitus est, movetur, tumque adhuc viget scintilla, utque ignis in sublime feratur, facit.

XV. Ad hoc respondemus: Licet scintilla in principiò motus ignis à se geniti præstò sit, non alià tamen ratione esse causam, ut ignis moveatur, quam quatenus ex corpore gravi, ut sulphure aut sulphuratò, generat corpus leve, nempe ignem. Datigitur ipsa actum primum sive potentiam proximam ad motum in sublime, quæ est levitas, quemadmodum docet Philosophus *sup. cit. t. 32. L. IX. Physic.* in ipsum autem motum nullum ulterius præstat ipsa influxum, estque ita tantum causa remota illius motus. At de causâ proximâ & propriè dictâ motus gravium & levium hîc loci nobis quæstio est. Vide isthæc fusius exposita *Reg. cit. §. XIII.*

XVI. Deinde non perpetuum est, generans in principiò motus præstò esse. Lapis, qui fune suspensus fuerat, dissectò fune terram sponte petit. Ubi tunc est id, à quò fuit genitus? Quid enim, si is ex locis remotissimis ad nos delatus fuerit? An generans ex tantò intervallò quidquam ad motum lapidis conferre poterit?

XVII.

XVII. Quod si confugas ad eum, qui funem abscidit, eique motum lapidis in acceptis referas, quæ dicitur causâ removens prohibens, de qua XIII. respondemus tibi primò: Quod movet tantquam removens id, quod prohibet, expressè ab Aristotele dicitur principium motus per accidens *cit. l. 32.* At hic investigamus principium per se. Et res ipsa testatum facit, eum, qui funem dissecat in motum lapidis deorsum non influere. Et si hoc faceret, esset in principiis per se.

XIX. Secundò contingit, lapidem tendere deorsum, nullò etiam interveniente, quod removens prohibens. Primò enim fit, ut lapis suo ipsius pondere funiculum, quò suspensus tenetur, rumpat. Deinde lapis per vim in altum projectus postea per naturam deorsum fertur. Nihil igitur hic est contra lapidem constitutum, ad quod referri motus esse possit.

XIX. Secundò argumentò utor hoc: Posito, licet id sit *ἐκ τῶν ἀδυνάτων*, lapidem dari, qui natus, neque ullò aliò modò à quòquam factus sit, sed à seipsò habeat suum esse; is sursum projectus utique instar aliorum lapidum, expirante motu illò violentò, ima petet per naturam suam. Non igitur à generante est lapidis motus. Cum ergò motus alii moventi externo adscribi possit, (Quòd enim fuerunt, quorum quidam ad corpora cœlestia eunt, retulerunt, nonnulli ad loca, ad quæ gravia & levia naturaliter tendunt, alii ad media, eæ sententia

jamdudum
jam nobis
videre est
ferimus, à
sequens, d
seipsò alio

XX. Su
ctu & volu
dam parti
rellectus in
ctò, *II. de*

tamen pal
vum etiam
XXI. I
rem nos o
in oculò r
quòd alia
ceptione

quoque re
non sit ali
non potes

XXII. A
Aristotele
recipere,
ceret. Et
cap. de int
ait, *per c*
sentire tan
vere. Qu

jamdudum explosæ sunt, etiam ab iis, cum quibus jam nobis concertatio est, earumque refutationem videre est apud Gregorium de Ariminò *l. cit.*) Inferimus, à seipsis gravia & levia moveri, & per consequens, dari aliquid, quod in seipsum agat, vel in seipso aliquid efficiat.

XX. Sumimus quoque argumentum ab intellectu & voluntate. Quamvis intelligere sit quoddam pati, dum, sicut sensus in sentiendò, ita & intellectus in intelligendò recipit speciem ab objectò, *II. de animâ c. V. & Lib. III. l. 2. & 3.* in purâ tamen passione intellectus non consistit, sed activum etiam ejus influxum importat.

XXI. Id primò probamus in sensu: Contingit rem nos ob oculos positam indeque ejus speciem, in oculò receptam habere, nec tamen eam videre, quòd aliis simus intenti. Visio ergo non in solâ receptione speciei in oculò consistit, sed attentio quoque requiritur, & judicium, quod quomodo non sit aliqua actio facultatis sentientis, intelligi non potest.

XXII. Quò facit, quod *II. de anim. t. 127.* docet Aristoteles, si olfacere esset solùm pati sive odorem recipere, fieret, ut àër, quùm odores recipiat, olfaceret. Et quoque Alexandri Aphrodisai *de animo cap. de intellectu. pract. & speculat. Quamquam, ait, per corporeas affectiones sensuum functio fit, sentire tamen non est pati, sed judicare atque discernere.* Quod si sentire est aliqua actio sensus, quid
nî

ni & intelligere intellectus actione perficiatur.

XXIII. Nec contemnendum prorsus putamus quod III. de anim. t. 22. intellectus dicatur componere. At componere est agere. Ulterius: Si intellectio & compositio est actio intellectus, intellectus utique erit potentia activa; cumque non in seipso intellectioem & compositionem perficiat, sed seipso, necesse est, esse simul passivum ratione eadem operationis. Quod sane neque Authores in praes. III. allegati eunt inficias.

XXIV. Respondent tamen, intellectum esse principium passivum, & recipere intellectioem in se præcisè, & ut intellectus est; esse autem activum & causam intellectioem effectricem, ut effectus formatus specie: quum autem species differat a intellectu realiter, intellectus quoque ut informatus specie, distinguetur realiter à seipso nudè consideratò.

XXV. Verum, ut jam id non urgeamus, quod Henricus Gandav. quodl. IV. q. VII. & Tolerantius de anim. q. XII. & III. de an. q. XXII. negant principium efficiens principium esse actus sentiendi & intelligendi; Regerimus primo: aliud esse, quare, an potentia una eademque secundum rem, sit simul activa & passiva comparatione ejusdem actus? aliud, an sit principium activum completum & adequatum, an verò ut eliciat actum, indigeat aliò principio simul efficienter concurrente? Nil aliud infert id, quod §. præced. responsio.

co allatur
cum inte
partiale p
pedit, qu
sideratus
actum int
vim intell
tia, vel ha
te, quod
cum eo ac

XXVI.
quam rec
omni care
ciat, pler
ci contra
voluntas
rum esset
lias fore i

XXVII.
tate istos
men in ea
aliud effi
quò simul
seipsa, ut
Nonnulli
ter quos C
concl. II. &
objecti; a
vide apud

coallatum est, quàm intellectum, ut producat actum intelligendi, requirere speciem, tanquam partialè principium agendi. Hoc autem non impedit, quò minò intellectus separatim à specie consideratus sit & dicatur potentia activa vel efficiens actum intelligendi, cum species ipsi non largiatur vim intelligendi: quemadmodum calor est potentia, vel habet potentiam calefaciendi, non obstantè, quòd Deus tanquam agens universalissimum, cum eò ad calefaciendum concurrat.

XXVI. Deinde recipiamus nos ad voluntatem, quam recipere in se actum volendi vel expetendi, omni caret dubio. Quòd effectivè quoque eum eliciat, plerique omnes, quos scio, docent Scholastici contra Gothofredum, probantque inde, quòd voluntas non esset facultas libera, nisi actuum suorum esset principium efficiens. Non enim eos aliàs fore in ipsius potestate.

XXVII. Sed & hic sunt, qui, cum in solà voluntate istos actus recipi statuunt, neque voluntati tamen in eà ullis speciebus intentionalibus sit locus, aliud efficiens principium voluntati adjungunt, cùm quò simul sumta voluntas ut efficiens suos actus, à seipsà, ut seorsum recipiens, distinguitur reipsà. Nonnulli id dicunt esse ipsum objectum. Alii, inter quos Gregorius de Arimino *II. d. XXIV. & XXV. concl. II.* & Molina *P. I. q. XIX. a. II. disp. III.* notitiam objecti; alii aliud, quorum omnium refutationem vide apud Vatzq. *I. 2. disp. XXXVI. c. II.* Petr. Hur-

radum de Mendozâ de anima disp. XIV. s. V. Beco-
num P. 2. Theol. Scholast. Tom. I. Tr. I. c. II. q. VI
& quantum ad objectum ipsum, etiam Gregorius
de Ariminô l. cit. concl. III. Nobis jam diutius
hiscè immorari integrum non est. Actum autem
est ita hæcenus de primô.

XXIIX. Quantum ad secundum, verissimum
est, nihil agere in seipsum actione univocâ. Actio-
nes, quibus aliquid in seipsum agere antea osten-
sum fuit, sunt æquivocæ. Quod quidem ex sub-
sequentibus pluribus deducetur & illustrabitur.

XXIX. Secundò, distinctionem nonnulli adhibent
inter actionem corruptivam & perfectivam
ex II. de an. t. 57. & 59. Corruptiva est *φθω-
νική* & *εὐκτασία*, i. e. quâ corrumpitur aliquid
suò contrariò: quales sunt omnes alterationes
qualitatibus primis. Perfectiva autem est, quâ
aliquid acquiritur, sed nihil removeretur, quod non
sit de contrariò in contrarium, sed de privatione
ad habitum, quales sunt visio, intellectio, voluntas
actus, sicut ad cit. t. describit Zabarella, & videtur
esse consonum expositioni Themistii. Jam
dicunt, nihil agere in seipsum priori actionum
nere: posteriori autem id non esse impossibile, quod
que ostendunt ea, quæ superius à nobis fuerunt
disputata.

XXX. Superest, ut ad argumenta contraria
conferamus. Ad primum S. I. propositum, dicimus,
Aristoteli id loci esse disputationem de agere

per alterationem, & quidem univocò, sicut ex
 textu perspicitur, & iis, quæ supra *disp. III.* fuerunt
 tractata.

XXXI. Ad II. §. II dicimus, aliquid esse in
 actu bifariam, nempe in actu formali, id est, quia
 formaliter & secundum esse habet hunc vel il-
 lum actum: quâ ratione ignis est calidus; & in
 actu virtuali, quia non habet hunc vel illum a-
 ctum formaliter, potest tamen illum producere,
 quomodo Sol dicitur calidus. Quod est priori
 modo in actu, quale est agens univocum, non pot-
 est simul esse potestate respectu ejusdem, quemad-
 modum ignis, quia est actu formali calidus, non
 est in potentia calidus. Et ratio est: Quod ali-
 quid formaliter jam habet, ad illud non est in po-
 tentia. Unde agens univocum non potest agere
 in seipsum, vel, quod eodem recidit, una eadem-
 que potentia non potest esse simul passiva & acti-
 va actione univocâ. At quod posteriori modo
 actu est, quale est agens æquivocum, potest simul
 esse in potentia respectu ejusdem: quoniam nimirum
 hoc non est respectu ejusdem simpliciter, quatenus
 est in actu virtuali, & in potentia in ordine
 ad actum formalem; at actus virtualis & forma-
 lis non sunt simpliciter idem actus. Et hanc
 ob causam non repugnat, eandem esse potentiam
 passivam & activam actione æquivocâ. Ita intel-
 lectus actu primò & virtualiter continet intelle-
 ctionem, quæ est actus secundus, ad quem forma-

HH

liter

liter obtinendum & recipiendum est in potentia. Habet ista responsio fundamentum in Aristotele *Lib. IIX. Phys. 1. 40.* scribentis, si idem calesceret seipsum, simul idem & secundum idem calidum fore, & non calidum, atque unumquodque ceterorum similiter, ὅσων το κινῆν ἀνάγκη ἔχει τὸ συνώνυμον.

XXXII. III. Ad §. VI. Nostræ sententiæ non videtur adversari definitio potentia activæ. Enim idem agat in seipsum, & ita quidem, ut eadem sit potentia activæ & passivæ, id tamen evenit, non quatenus est idem, sed quatenus dicitur. V. g. Voluntas quatenus est actu talis natura, virtute continens operationem, est principium activum; quatenus autem eò caret, recipitur tamen est, principium passivum est. Similiter aliis sentiendum est. Hæc responsio quoad ipsam est Gregorii de Ariminò *II. distincti. XII. & XXV. q. I.*

XXXIII. Quod attinet ad illud §. III. ex *L. I. de gen. & corr.* activum & passivum esse contraria, non est universale, sed tantum in agibus univocis, nec tamen in hisce omnibus locis invenit, quod abunde patet ex *Disp. præ Reg. II.*

XXXIV. Sententiæ nostræ nihil quoque trahere textus *29. 32. & 33. L. IIX. Physic. & L. IV. de Cælò. §. XI.* adductos, ostendimus *II. Reg. I. §. XIII.*

Doc
pur
cessaria
bus figu
discedu
figurâ e
riâ semp
flo, fiat
falsa. V
IV. Inst
smo: N
riâ & fo
omne
substant
substan
hæc, in
illud est
At pote
quanta
species
conting
conclu